Cuprins

PREFAŢĂ 5

ARGUMENTUM 10

INTRODUCERE
CONCEPTUL DE VIOLENŢĂ DOMESTICĂ ŞI DIMENSIUNEA SOCIALĂ A FENOMENULUI 12
1. Violenţa – concept social, juridic şi psihologic 13
2. Evoluţia conceptului de violenţă domestică 14
3. Dimensiunea socială a fenomenului 15
4. Formele violenţei domestice 17
5. Factori favorizanţi 18

CAPITOLUL I
ABORDAREA JURIDICĂ A VIOLENŢEI DOMESTICE 21
1.1. Fundamentarea juridică 21
1.1.1. Drepturile fundamentale 22
1.1.2. Obligaţiile statului 23
1.1.3. Protecţia victimei 24
1.2. Reglementări internaţionale 25
1.2.1. Convenţia de la Istanbul 25
1.2.2. Convenţia privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor – CEDAW 29
1.2.2.1. Dezvoltarea standardului CEDAW prin activitatea Comitetului 30
1.2.2.2. Obligaţiile legislative, executive şi judiciare ale statului 31
1.2.2.3. Accesul efectiv la justiţie şi protecţia victimei 32
1.2.2.4. Colectarea datelor şi combaterea caracterului structural al fenomenului 32
1.2.2.5. Semnificaţia CEDAW pentru regimul juridic al violenţei domestice 33
1.2.3. Jurisprudenţa CEDO şi contribuţia sa la prevenirea violenţei domestice 33
1.2.4. Standardele ONU 36
1.2.4.1. Diligenţa necesară ca standard al obligaţiei de prevenire 37
1.2.4.2. Protecţia victimei şi rolul serviciilor specializate 38
1.2.4.3. Dezvoltarea standardelor prin CEDAW şi Recomandarea generală nr. 35 39
1.2.4.4. Dimensiunea interdisciplinară a prevenirii 39
1.3. Dreptul Uniunii Europene 40
1.3.1. Directiva (UE) 2024/1385 – de la incriminare la protecţie integrată 41
1.3.1.1. Ordinele de protecţie şi prevenirea escaladării violenţei 42
1.3.1.2. Serviciile specializate şi autonomia victimei 43
1.3.1.3. Copiii în contextul violenţei domestice 43
1.3.1.4. Prevenirea primară, formarea profesioniştilor şi intervenţia asupra comportamentului agresorului 44
1.3.1.5. Coordonarea instituţională şi prevenirea ca politică publică 45
1.3.1.6. Datele statistice ca instrument juridic al prevenirii 45

1.3.2. Directiva (UE) 2016/800 şi garanţiile procedurale acordate copiilor ... 46
1.3.2.1. Dreptul la avocat şi contribuţia jurisprudenţei CJUE ... 47
1.3.2.2. Cele două ipostaze juridice ale copilului ... 47
1.3.2.3. Semnificaţia dreptului Uniunii pentru prevenirea violenţei domestice ... 48
1.4. Reglementarea violenţei domestice în dreptul român ... 49
1.4.1. Legea nr. 217/2003 – fundamentul reglementării interne ... 49
1.4.2. Definiţia extinsă a violenţei domestice ... 50
1.4.3. Prevenirea şi serviciile de sprijin – depăşirea modelului exclusiv represiv ... 51
1.4.4. Evaluarea riscului – nucleul intervenţiei preventive ... 51
1.4.5. Ordinul de protecţie provizoriu – intervenţia imediată asupra riscului ... 52
1.4.6. Ordinul de protecţie emis de instanţă ... 53
1.4.7. Celeritatea procedurii judiciare ... 54
1.4.8. Durata măsurilor şi continuitatea protecţiei ... 54
1.4.9. Executarea şi monitorizarea ordinului de protecţie ... 55
1.4.10. Aportul jurisprudenţei naţionale la configurarea ordinului de protecţie ... 55
1.4.11. Legea nr. 26/2024 şi extinderea modelului ordinului de protecţie ... 57
1.4.12. Interferenţa cu dreptul penal ... 57
1.4.13. Legea nr. 53/2026 şi prevenirea femicidului ... 58
1.4.14. Protecţia persoanei vătămate în procesul penal ... 59
1.4.15. Informarea, referirea şi intervenţia multidisciplinară ... 60
1.4.16. Copiii şi violenţa domestică ... 61
1.4.17. De la sancţionarea episodului la gestionarea juridică a riscului ... 61
1.4.18. Limitele şi exigenţele sistemului ... 61
1.5. Protecţia penală a victimelor violenţei domestice ... 63
1.5.1. Protecţia penală a vieţii şi recunoaşterea riscului letal ... 64
1.5.2. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii în contextul controlului relaţional ... 65
1.5.3. Lovirea, vătămarea corporală şi escaladarea violenţei ... 65
1.5.4. Articolul 195^1 – controlul şi dominaţia ca elemente ale agravării răspunderii penale ... 66
1.5.5. Săvârşirea violenţei în prezenţa unui minor ... 67
1.5.6. Articolul 199 C. pen. şi semnificaţia relaţiei familiale ... 67
1.5.7. Suprapunerea circumstanţelor agravante şi problema proporţionalităţii sancţiunii ... 68
1.5.8. Ameninţarea, lipsirea de libertate, şantajul şi hărţuirea ... 68
1.5.9. Violenţa sexuală în cadrul relaţiilor intime ... 69
1.5.10. Punerea în mişcare din oficiu a acţiunii penale ... 70
1.5.11. Retragerea plângerii şi reducerea riscului de impunitate ... 70
1.5.12. Protecţia victimei şi autonomia sa procesuală ... 71
1.5.15. Protecţia penală ca răspuns la dinamica progresivă a violenţei ... 71
1.5.16. Represiunea penală şi limitele sale preventive ... 72
1.5.17. Un sistem penal construit pe mai multe niveluri de protecţie ... 72
1.6. Femicidul în dreptul român ... 74
1.6.1. Consacrarea femicidului ca noţiune juridică ... 74
1.6.2. De ce era necesară recunoaşterea distinctă a fenomenului ... 75
1.6.3. Violenţele care preced femicidul – fundamentul dimensiunii preventive ... 75
1.6.4. Femicidul ca problemă distinctă de prevenţie a riscului letal ... 76
1.6.5. Momentul separării ca element relevant pentru prevenţie ... 77

1.6.6. Femicidul şi necesitatea colectării unor date distincte ... 77
1.6.7. Analiza cazurilor grave şi învăţarea instituţională ... 78
1.6.8. Cooperarea interinstituţională în prevenirea femicidului ... 78
1.6.9. Dimensiunea interdisciplinară a prevenirii femicidului ... 78
1.6.10. Femicidul şi copiii afectaţi de violenţă ... 79
1.6.11. Rolul simbolic al consacrării juridice a femicidului ... 79
1.6.12. Femicidul între politica penală şi politica de prevenire ... 80
1.6.13. Delimitarea conceptuală faţă de violenţa domestică ... 80
1.6.14. Semnificaţia Legii nr. 53/2026 pentru evoluţia dreptului român ... 81
1.7. Fundamentele probatoriului în cauzele de violenţă domestică ... 81
1.7.1. Particularităţile probatoriului în materia violenţei domestice ... 82
1.7.2. Declaraţia persoanei vătămate – probă centrală, dar nu exclusivă ... 83
1.7.3. Retractarea sau modificarea declaraţiilor ... 84
1.7.4. Certificatul medico-legal şi expertiza medico-legală ... 85
1.7.5. Probele digitale – de la urme periferice la surse centrale ale probatoriului ... 85
1.7.6. Înregistrările audio-video ... 86
1.7.7. Audierea minorilor ... 87
1.7.8. Expertiza psihologică – utilitate şi limite ... 87
1.7.9. Standardul probator şi aprecierea ansamblului probelor ... 88
1.7.10. Legalitatea probelor şi rolul camerei preliminare ... 89
1.7.11. Necesitatea unui probatoriu independent de variaţiile poziţiei victimei ... 89

CAPITOLUL II
ABORDAREA SOCIOLOGICĂ ... 91
2.1. Violenţa domestică în societatea contemporană ... 91
2.1.1. De la „problemă privată" la problemă socială şi instituţională ... 91
2.1.2. Complexitatea conceptului: dincolo de violenţa fizică ... 92
2.1.3. Familia, proximitatea afectivă şi vulnerabilitatea victimei ... 92
2.1.4. De ce victima nu părăseşte imediat relaţia. Subraportarea şi riscul separării ... 93
2.1.5. Digitalizarea controlului şi violenţa cibernetică ... 94
2.1.6. Consecinţele psihologice şi efectele asupra copiilor ... 95
2.1.7. Violenţa domestică din perspectivă micro-sociologică: tensiune, dominare şi repetitivitate ... 95
2.1.8. Gen, putere şi structuri sociale ... 96
2.1.9. Răspunsul instituţional în societatea contemporană ... 97
2.2. Explicaţii sociologice ale violenţei domestice ... 97
2.2.1. Putere, control coercitiv şi transformarea relaţiei intime într-un raport de dominaţie ... 98
2.2.2. Învăţarea socială, asocierea diferenţială şi transmiterea între generaţii a modelelor violente ... 100
2.2.3. Anomie, control social şi capacitatea comunităţii de a limita violenţa ... 101
2.2.4. Conflictul, tensiunea relaţională şi micro-sociologia violenţei ... 103
2.2.5. Patriarhatul, rolurile sociale şi socializarea diferenţiată de gen ... 104
2.2.6. Modelul ecologic: interacţiunea dintre individ, relaţie, comunitate şi societate ... 105
2.2.7. Costuri, beneficii şi reacţia instituţională ... 107

2.2.8. Relaţia dintre familie, putere şi societate 108
2.3. Familia şi relaţiile de putere 109
2.3.1. Patriarhatul şi distribuţia istorică a autorităţii 110
2.3.2. Puterea şi controlul în interiorul relaţiei 111
2.3.3. Rolurile sociale şi organizarea vieţii familiale 112
2.3.4. Socializarea de gen şi interiorizarea raporturilor de putere 113
2.3.5. Dependenţa economică, munca de îngrijire şi autonomia reală 115
2.3.6. Familia, mediul privat şi reacţia comunităţii 115
2.3.7. Date administrative recente privind genul, controlul şi vulnerabilitatea în cazurile de violenţă domestică (Agenţia Naţională pentru Egalitatea de Şanse între Femei şi Bărbaţi (ANES), Studiu naţional privind violenţa domestică. Anexa 1 – Studiu privind victimele violenţei domestice) 116
2.3.8. Relaţiile de putere într-o familie aflată în schimbare 117
2.4. Ciclul violenţei 118
2.4.1. Modelul explicativ şi relevanţa sa sociologică 118
2.4.2. Instalarea relaţiei abuzive înaintea manifestării violenţei evidente 119
2.4.3. Faza acumulării tensiunii 120
2.4.4. Faza agresiunii sau a eliberării tensiunii 121
2.4.5. Faza reconcilierii şi „luna de miere” 122
2.4.6. Repetarea ciclului şi modificarea percepţiei victimei 123
2.4.7. Escaladarea violenţei 124
2.4.8. Ciclul violenţei ca proces social, nu exclusiv psihologic 124
2.4.9. Repetitivitatea violenţei în datele administrative recente din România 125
2.4.10. Întreruperea ciclului şi rolul intervenţiei 126
2.4.11. Utilitatea şi limitele teoriei ciclului violenţei 126
2.5. Profilul social al victimei violenţei domestice 128
2.5.1. Precizare conceptuală: de la „victima-tip” la vulnerabilităţi şi contexte de victimizare 128
2.5.2. Poziţionarea victimei în raportul de putere 129
2.5.3. Vulnerabilitatea economică şi autonomia materială 130
2.5.4. Izolarea socială şi pierderea accesului la realitatea exterioară 130
2.5.5. Socializarea de gen şi responsabilitatea pentru menţinerea familiei 131
2.5.6. Trauma şi transformarea comportamentului victimei 132
2.5.7. Ambivalenţa afectivă şi dificultatea desprinderii 132
2.5.8. Responsabilizarea excesivă şi autoajustarea conduitei 133
2.5.9. Responsabilităţile parentale, copiii şi constrângerile suplimentare 133
2.5.10. Etichetarea socială, neîncrederea şi victimizarea secundară 134
2.5.11. Ce putem şi ce nu putem deduce despre „profilul” victimei din datele administrative 134
2.5.12. Rezilienţa şi comportamentul victimei 135
2.6. Profilul social al agresorului 136
2.6.1. Repere conceptuale şi dificultatea construirii unui profil unic 136
2.6.2. Agresorul domestic între conflict şi raportul de putere 137
2.6.3. Socializarea de gen, autoritatea şi sentimentul de îndreptăţire 138
2.6.4. Controlul coercitiv: posesie, izolare şi restructurarea vieţii victimei 138
2.6.5. Heterogenitatea agresorilor: violenţă impulsivă, ciclică şi instrumentală 139
2.6.6. Aparenţa de normalitate şi selectivitatea violenţei 140

2.6.7. Externalizarea responsabilităţii şi construcţia justificativă a agresiunii 140
2.6.8. Furia, impulsivitatea şi problema patologizării agresorului..... 141
2.6.9. Alcoolul, drogurile şi precaritatea: factori de risc, nu cauze suficiente 141
2.6.10. Biografia agresorului şi învăţarea violenţei..... 142
2.6.11. Agresorul după separare şi pierderea controlului 142
2.6.12. Raportarea la instituţii şi strategiile de minimalizare 143
2.6.13. Implicaţii pentru prevenţie şi intervenţie 144
2.7. Copiii şi transmiterea între generaţii a violenţei 145
2.7.1. Copilul în universul violenţei domestice: de la martor la victimă în sine..... 145
2.7.2. Violenţa ca mediu de dezvoltare: frica, imprevizibilitatea şi hipervigilenţa 146
2.7.3. Vinovăţia copilului şi încercarea de a controla imposibilul 147
2.7.4. Inversarea rolurilor familiale şi maturizarea forţată 147
2.7.5. Copilul ca instrument al controlului asupra victimei adulte 148
2.7.6. Transmiterea între generaţii: ce se transmite de fapt? 149
2.7.8. Învăţarea socială şi modelarea comportamentului..... 149
2.7.9. Normalizarea violenţei şi transformarea excepţiei în regulă 150
2.7.10. Tăcerea, secretul familial şi reproducerea socială a abuzului 150
2.7.11. Socializarea de gen şi învăţarea raporturilor de putere..... 151
2.7.12. Perspectiva psihodinamică: trauma nerecunoscută şi riscul repetării 151
2.7.13. Transmiterea nu este destin: heterogenitatea traiectoriilor..... 152
2.7.14. Factorii protectivi şi ruperea ciclului violenţei 152
2.7.15. Şcoala ca spaţiu de prevenire şi identificare 153
2.7.16. Protecţia copilului şi protecţia părintelui victimizat nu trebuie separate..... 153
2.7.17. Implicaţii pentru prevenirea transmiterii intergeneraţionale 154
2.8. Mass-media şi reprezentarea violenţei domestice 156
2.8.1. De la problema privată la problema publică..... 157
2.8.2. Vizibilitatea selectivă: corpul lezat şi violenţa care nu se vede 157
2.8.3. Limbajul mediatic şi distribuirea responsabilităţii..... 158
2.8.4. „Agresorul monstruos” şi problema normalităţii sociale..... 159
2.8.5. „Victima ideală” şi culpabilizarea prin reprezentare..... 159
2.8.6. Spectacularizarea violenţei şi riscul unei a doua victimizări 160
2.8.7. Mass-media ca instrument de educare şi prevenţie 161
2.8.8. Responsabilizarea instituţiilor prin urmărirea cazului 161
2.8.9. Cultura populară, stereotipurile de gen şi normalizarea controlului 162
2.8.10. Media digitală: vizibilitate, solidaritate şi noi forme de violenţă..... 162
2.8.11. Condiţiile unei reprezentări mediatice responsabile..... 163
2.9. Costurile sociale ale violenţei domestice 164
2.9.1. Costurile asupra sănătăţii fizice şi psihice 165
2.9.2. Costurile juridice, poliţieneşti şi de protecţie 166
2.9.3. Costurile serviciilor sociale şi ale reconstrucţiei autonomiei 166
2.9.4. Costurile economice şi profesionale..... 167
2.9.5. Costurile asupra copiilor şi ale sistemului educaţional 168
2.9.6. Costurile locuirii, sărăcirii şi pierderii autonomiei materiale..... 168
2.9.7. Costul instituţional al intervenţiei asupra agresorului 169
2.9.8. Costul comunitar: pierderea încrederii şi normalizarea violenţei..... 169
2.9.9. Subraportarea ca „cost invizibil” 170
2.9.10. Datele ANES 2024 ca indicator al încărcării instituţionale..... 170

2.9.11. Prevenţia şi problema costului intervenţiei tardive 171
2.9.12. Costurile intangibile: autonomie, calitatea vieţii şi securitate socială 172

CAPITOLUL III
ABORDAREA PSIHOLOGICĂ 173
3.1. Psihologia agresivităţii 173
3.1.1. Delimitări conceptuale: agresivitate, agresiune, ostilitate, furie şi violenţă 173
3.1.2. Interpretarea situaţiei şi construirea psihologică a provocării 174
3.1.3. Violenţa impulsivă şi violenţa instrumentală 175
3.1.4. Frustrarea, autocontrolul şi reglarea emoţională 176
3.1.5. Substratul neurobiologic: relevanţă fără determinism 177
3.1.6. Genele, hormonii şi limitele explicaţiei biologice 177
3.1.7. Învăţarea socială şi formarea repertoriului agresiv 178
3.1.8. Consumul de alcool şi droguri: facilitator, nu explicaţie universală 178
3.1.9. Empatia, inhibiţia morală şi recunoaşterea subiectivităţii celuilalt 179
3.1.10. Personalitatea şi riscul patologizării excesive 179
3.1.11. Particularităţile agresivităţii în violenţa domestică 180
3.1.12. Comportamentul victimei ca indicator al câmpului relaţional al agresivităţii 181
3.1.13. Separarea, pierderea controlului şi escaladarea riscului 181
3.1.14. Nivelurile complementare ale explicaţiei psihologice 182
3.1.15. Implicaţii pentru intervenţie şi prevenţie 182
3.2. Trauma şi victimizarea 183
3.2.1. Trauma ca proces relaţional şi cumulativ 184
3.2.2. Stresul posttraumatic şi particularitatea pericolului continuu 185
3.2.3. Corpul traumatizat, somnul, atenţia şi memoria 186
3.2.4. Hipervigilenţa şi organizarea vieţii în jurul pericolului 186
3.2.5. Efectele asupra identităţii şi încrederii în propria percepţie 187
3.2.6. Traumatizarea repetată şi utilizarea prudentă a conceptului de „traumă complexă” 187
3.2.7. Trauma timpurie şi perspectiva psihodinamică a lui Alice Miller 188
3.2.8. Victimizarea repetată şi revictimizarea: două fenomene care trebuie separate 189
3.2.9. „De ce nu pleacă?”: trauma şi falsa aparenţă a consimţământului 189
3.2.10. Ataşamentul faţă de agresor şi alternanţa dintre teamă şi afecţiune 190
3.2.11.Autoculpabilizarea şi transferul responsabilităţii 190
3.2.12.Victimizarea secundară şi răspunsul instituţional 191
3.2.13. Siguranţa ca premisă a recuperării 191
3.2.14. Reconstrucţia autonomiei şi a continuităţii biografice 192
3.2.15. Interdisciplinaritatea: trauma între psihologie, drept şi sociologie 192
3.3. Ataşamentul ca matrice a dezvoltării violenţei 193
3.3.1. Siguranţa relaţională, dependenţa şi învăţarea autonomiei 194
3.3.2. Frustrarea relaţională şi capacitatea de a tolera separarea 195
3.3.3. De la apropiere la posesie: când legătura afectivă este convertită în control 196
3.3.4. Trauma timpurie, ruşinea şi formarea raportului cu autoritatea 196
3.3.5. Reglarea emoţională: între frustrare, teamă de pierdere şi comportament violent 197

3.3.6. Învăţarea socială: familia ca prim laborator al relaţiei dintre putere şi conflict ... 198
3.3.7. Repetiţia relaţională: între familiaritate şi determinism ... 198
3.3.8. Angoasa de abandon, gelozia şi transformarea apropierii în posesivitate ... 199
3.3.9. Puterea şi controlul ca modalităţi de reglare relaţională ... 200
3.3.10. Corecţia micro-sociologică: copilăria nu este suficientă pentru a explica actul violent ... 200
3.3.11. Dezvoltarea violenţei nu este identică cu dezvoltarea agresorului ... 201
3.3.12. Ataşamentul traumatizat şi poziţia victimei: necesitatea evitării culpabilizării ... 201
3.3.13. Factorii protectivi şi posibilitatea unei dezvoltări alternative ... 202
3.3.14. Implicaţii pentru intervenţia asupra agresorului ... 202
3.3.15. Implicaţii pentru intervenţia asupra victimei ... 203
3.3.16. Limitele explicative ale conceptului de ataşament ... 203
3.4. Personalitatea agresorului ... 204
3.4.1. Personalitatea şi funcţia comportamentului violent ... 205
3.4.2. Trăsăturile psihopatice şi personalitatea antisocială ... 206
3.4.3. Funcţionarea narcisică: fragilitatea imaginii de sine şi devalorizarea celuilalt ... 206
3.4.4. „Perversul narcisic" nu este sinonim cu agresorul domestic ... 207
3.4.5. Organizarea borderline şi violenţa reactivă ... 208
3.4.6. Trăsăturile narcisiste şi paranoide: precauţii de interpretare ... 208
3.4.7. Controlul coercitiv ca tipar relaţional, nu ca tip de personalitate ... 209
3.4.8. Gelozia patologică, dependenţa emoţională şi cogniţiile ostile ... 209
3.4.9. Negarea, minimalizarea şi transferul responsabilităţii ... 210
3.4.10. Empatia şi obiectificarea victimei ... 210
3.4.11. Personalitatea agresorului şi aparenta normalitate socială ... 211
3.4.12. Consumul de alcool şi substanţe: modificator al riscului, nu de personalitate ... 211
3.4.13. Experienţele timpurii şi formarea personalităţii: explicaţie fără exonerare ... 212
3.4.14. Personalitatea versus situaţia: contribuţia lui Randall Collins ... 212
3.4.15. Implicaţii pentru evaluarea psihologică şi juridică ... 213
3.4.16. Implicaţii pentru intervenţie ... 213
3.4.17. Explicaţie psihologică şi responsabilitate ... 214
3.5. Manipularea psihologică ... 214
3.5.1. Manipularea psihologică în cadrul violenţei domestice ... 214
3.5.2. Instalarea graduală a controlului: de la apropiere la subordonare ... 215
3.5.3. Cuvântul ca instrument al dominaţiei psihologice ... 216
3.5.4. Gaslighting: utilitatea conceptului şi necesitatea unei delimitări ... 217
3.5.5. Negarea, inversarea vinovăţiei şi responsabilizarea victimei ... 218
3.5.6. Devalorizarea şi erodarea imaginii de sine ... 218
3.5.7. Izolarea: eliminarea reperelor externe şi creşterea dependenţei ... 219
3.5.8. Discreditarea socială şi controlul naraţiunii publice ... 220
3.5.9. Ruşinarea: de la critica comportamentului la atacul asupra identităţii ... 220
3.5.10. Alternanţa dintre afecţiune şi ostilitate ... 221
3.5.11. Dependenţa emoţională: cauză preexistentă sau produs al relaţiei? ... 221
3.5.12. Manipularea şi controlul coercitiv ... 222

3.5.13. Manipularea psihologică şi dimensiunea de gen 222
3.5.14. Efectele psihologice: confuzie, apărare slăbită şi pierderea sentimentului de sine 223
3.5.15. Memoria, relatarea victimei şi riscul interpretării greşite 223
3.5.16. Efectele asupra vieţii profesionale şi sociale 224
3.5.17. Relevanţa pentru evaluarea riscului 224
3.5.18. Manipularea psihologică nu este un diagnostic al agresorului 224
3.5.19. Distincţia dintre conflictul de cuplu şi manipularea abuzivă 225
3.5.20. Recuperarea: reconstruirea reperelor şi autonomiei 225
3.6. Copiii victime ale violenţei domestice 227
3.6.1. Copilul în mediul violenţei domestice: dincolo de statutul de martor 227
3.6.2. Formele de expunere: copilul nu trebuie să vadă lovitura pentru a fi afectat 228
3.6.3. Securitatea de bază şi trăirea familiei ca mediu impredictibil 228
3.6.4. Efectele emoţionale: frică, anxietate, ruşine şi vinovăţie 229
3.6.5. Somnul, regresul şi exprimarea corporală a traumei 229
3.6.6. Efectele cognitive şi şcolare 230
3.6.7. Inversarea rolurilor: copilul protector, mediator sau „paznic” al familiei 230
3.6.8. Ambivalenţa faţă de părintele agresor 231
3.6.9. Copilul ca instrument al controlului asupra părintelui victimizat 231
3.6.10. Învăţarea socială: ceea ce copilul vede poate deveni un repertoriu de relaţionare 232
3.6.11. Normalizarea violenţei şi alterarea reperelor relaţionale 232
3.6.12. Transmiterea intergeneraţională: factor de risc, nu destin 233
3.6.13. Alice Miller şi trauma infantilă: utilitate şi limite 233
3.6.14. Factorii protectivi şi rezilienţa 234
3.6.15. Şcoala şi profesioniştii ca reţea de protecţie 234
3.6.16. Protecţia copilului şi protecţia părintelui victimizat sunt interdependente 235
3.6.17. Date recente din România: ce ne arată şi ce nu ne arată Studiul ANES 2024 235
3.1.18. Intervenţia psihologică: siguranţă, validare şi restabilirea rolurilor 236
3.1.19. Evitarea victimizării secundare 236
3.1.20. Copilul între risc şi rezilienţă 236
3.7. Intervenţia psihologică 238
3.7.1. De la „conflict de cuplu” la recunoaşterea relaţiei de putere 238
3.7.2. Prioritatea siguranţei şi evaluarea riscului 239
3.7.3. Intervenţia de criză: stabilizarea situaţiei înaintea explorării aprofundate 240
3.7.4. O intervenţie informată de traumă şi centrată pe victimă 240
3.7.5. Consilierea psihologică: validare, orientare şi recuperarea discernământului relaţional 241
3.7.6. Ruşinea şi autoculpabilizarea 241
3.7.7. Psihoterapia şi prelucrarea efectelor traumatice 242
3.7.8. Recuperarea autonomiei: de la supravieţuire la capacitatea de a construi o viaţă proprie 242
3.7.9. Grupurile de sprijin şi ieşirea din izolarea psihologică 243
3.7.10. Terapia de cuplu: de ce nu trebuie introdusă automat în cazurile de violenţă 243
3.7.11. Intervenţia asupra agresorului: tratament, responsabilizare şi limite 244

3.7.12. Copiii: intervenţia psihologică nu poate fi anexată celei destinate adultului ... 244
3.7.13. Coordonarea dintre psihologie, servicii sociale, medicină şi drept ... 245
3.7.14. Confidenţialitatea, autonomia şi obligaţia de a evita revictimizarea ... 245
3.7.15. Specializarea profesioniştilor ... 246
3.7.16. Dimensiunea de gen şi riscul unei psihologizări excesive ... 246
3.7.17. Intersecţionalitatea şi adaptarea intervenţiei ... 247
3.7.18. Psihologizarea şi juridizarea: două extreme care trebuie evitate ... 247
3.7.19. Recuperarea ca reconstrucţie, nu ca revenire mecanică la „normal” ... 247
3.8. Recuperarea agresorului ... 249
3.8.1. Responsabilizarea ca punct de plecare al intervenţiei ... 250
3.8.2. Discursul despre schimbare şi schimbarea comportamentală ... 250
3.8.3. Heterogenitatea agresorilor şi necesitatea intervenţiei individualizate ... 251
3.8.4. De ce managementul furiei nu este suficient ... 252
3.8.5. Ce trebuie să vizeze programele specializate ... 252
3.8.6. Empatia: obiectiv important, dar nu criteriu unic ... 253
3.8.7. Consumul de alcool, drogurile şi tratamentul comorbidităţilor ... 253
3.8.8. Tulburarea psihică nu trebuie echivalată cu violenţa ... 254
3.8.9. Structurile de personalitate şi limitele intervenţiei ... 254
3.8.10. Intervenţia de grup şi valoarea confruntării sociale ... 255
3.8.11. Motivaţia extrinsecă şi participarea obligatorie ... 255
3.8.12. Sancţiunea şi tratamentul nu sunt alternative incompatibile ... 256
3.8.13. Individualizarea programelor şi problema intervenţiilor formale ... 256
3.8.14. Copiii şi evaluarea funcţiei parentale ... 257
3.8.15. Separarea ca test important al schimbării comportamentale ... 257
3.8.16. Cum trebuie evaluată schimbarea ... 258
3.8.17. Situaţia serviciilor pentru agresori în datele administrative româneşti ... 258
3.8.18. Siguranţa victimei ca limită etică a intervenţiei asupra agresorului ... 259
3.8.19. Recuperarea ca proces individual şi social ... 259
3.8.20. Limitele conceptului de „recuperare” ... 260

CAPITOLUL IV
POLITICI PUBLICE ŞI PROGRAME DE PREVENIRE ... 262
4.1. Politici publice europene ... 262
4.1.1. Fundamentele modelului european de intervenţie ... 262
4.1.2. Instrumentele concrete ale intervenţiei europene ... 263
4.1.3. Responsabilitate instituţională şi cooperare multiinstituţională ... 264
4.2. Politici publice româneşti ... 265
4.2.1. Modalităţi ale intervenţiei publice în violenţa domestică ... 265
4.3. Instituţiile implicate ... 266
4.3.1. Poliţia şi autorităţile de aplicare a legii ... 267
4.3.2. Instanţele, parchetele şi autorităţile judiciare ... 268
4.3.3. Direcţia Generală de Asistenţă Generală şi de Protecţia a Copilului (DGASPC) şi funcţia de protecţie a copilului şi a persoanelor dependente ... 268
4.3.4. Serviciile sociale şi organizaţiile neguvernamentale ... 271
4.4. Evaluarea pericolului şi mecanismele de protecţie în cazurile de violenţă domestică ... 272

4.4.1. Evaluarea individuală a riscului 273
4.4.2. Măsurile rezultate din evaluarea riscului 274
4.4.3. Evaluarea riscului ca proces coordonat şi multidisciplinar 274
4.4.4. Dimensiunea socială a managementului riscului 275
4.4.5. Managementul riscului şi copiii 275
4.5. Programe pentru victime şi programe pentru agresori 276
4.5.1. Programe pentru victime 276
4.5.1.1. Funcţiile fundamentale ale programelor pentru victime 276
4.5.1.2. Tipologia programelor pentru victime 277
4.5.1.3. Principiile de organizare a programelor pentru victime 278
4.5.1.4. Victimele cu vulnerabilităţi multiple 280
4.5.1.5. Limitele programelor pentru victime 280
4.5.1.6. Evaluarea eficienţei 282
4.5.2. Programe pentru agresori 282
4.5.2.1. Raţiunea şi finalitatea programelor pentru agresori 283
4.5.2.2. Tipuri de programe pentru agresori 284
4.5.2.3. Principiile indispensabile ale programelor pentru agresori 285
4.5.2.4. Conţinutul programelor pentru agresori 288
4.5.2.5. Limitele şi riscurile acestor programe 289
4.5.2.6. Condiţiile unei politici publice eficiente 291
4.6. Educaţie şi prevenire 292

BIBLIOGRAFIE 297